

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 6
Кафедра соціології та психології

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

до практичних занять

із навчальної дисципліни **Сучасні напрямки прикладної юридичної психології** вибіркових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30. 08. 2022 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 26.08.2022 р. № 6

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри соціології
та психології Протокол від 17.08. 2022 р. № 7

Розробник:

доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Александров Ю.В.

Рецензенти:

1. доцент кафедри педагогіки та психології Харківської державної академії фізичної культури, кандидат психологічних наук , доцент Павлик О.М.
2. доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1 Сучасні напрямки прикладної юридичної психології: предмет та проблематика дисципліни	8	1		1		6	залік
Тема № 2 Психологічна характеристик процесуальної діяльності	8	1		1		6	
Тема № 3 Психологічні основи професійного спілкування та професійної взаємодії зі співробітниками правоохоронних органів	8	1		1		6	
Тема № 4 Основи професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів	8	1		1		6	
Тема № 5 Психологічні основи доказування. Психологія планування та організації процесуальної діяльності	8	1		2		5	
Тема № 6 Психологія слідчої діяльності	8	1		2		5	
Тема № 7 Психологія учасників розслідування злочинів	8	2		2		4	
Тема № 8 Віктимність	8	2		2		4	
Тема № 9 Психологічні основи проведення окремих слідчих дій	8	2		2		4	
Тема № 10 Судово-психологічна експертиза	8	2		2		4	
Тема № 11 Психологія судової діяльності	8	2		2		4	
Тема № 12 Кримінальна психологія	8	2		2		4	
Тема № 13 Пенітенціарна психологія	8	2		2		4	
Тема № 14 Специфіка психологічного супроводу професійної діяльності в складних та екстремальних умовах	8	2		2		4	
Тема № 15 Професійна деформація	8	2		2		4	
Всього за семестр № 2	120	24		26		70	

2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1Сучасні напрямки прикладної юридичної психології: предмет та проблематика дисципліни	8	2		2		4	залік
Тема № 2 Психологічна характеристик процесуальної діяльності	8					8	
Тема № 3 Психологічні основи професійного спілкування та професійної взаємодії зі співробітниками правоохоронних органів	8					8	
Тема № 4 Основи професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів	8					8	
Тема № 5 Психологічні основи доказування. Психологія планування та організації процесуальної діяльності	8					8	
Тема № 6 Психологічні ознаки слідчої діяльності	8					8	
Тема № 7 Психологія учасників розслідування злочинів	8					8	
Тема № 8 Віктимність	8					8	
Тема № 9 Психологічні основи проведення окремих слідчих дій	8	2		2		4	
Тема № 10 Судово-психологічна експертиза	8					8	
Тема № 11 Психологія судової діяльності	8					8	
Тема № 12 Кримінальна психологія	8					8	
Тема № 13 Пенітенціарна психологія	8					8	
Тема № 14 Специфіка психологічного супроводу професійної діяльності в складних та екстремальних умовах	8					8	
Тема № 15 Професійна деформація	8	2		2		4	
Всього за семестр № 2	120	6		6		108	

3. Методичні вказівки до практичних занять

Практичне заняття

Тема № 1 Сучасні напрямки прикладної юридичної психології: предмет та проблематика дисципліни

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з навчальною дисципліною «Юридична психологія» та «Сучасні напрямки прикладної юридичної психології», її становленням і розвитком як науки, з системою «Юридичної психології», її зв'язком з іншими науками.

Кількість годин: 1 год. (денна форма навчання), 2 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Предмет, об'єкт та задачі юридичної психології.
2. Історія розвитку юридичної психології.
3. Система юридичної психології.
4. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

У вступній частині студенти знайомляться з навчальною дисципліною «Сучасні напрямки прикладної юридичної психології» «Юридичною психологією», її становленням і розвитком як науки, з системою «Юридичної психології», її зв'язком з іншими науками. Надається інформація, що Юридична психологія – це одна з галузей загальної психології. Виділення юридичної психології як самостійної наукової галузі дослідження та навчальної дисципліни пов'язано з особливими правовими аспектами людської діяльності. Як наука психологія вивчає факти, закономірності та механізми психіки, а Юридична психологія — це галузь психології, яка вивчає закономірності та механізми психіки людини у сфері регульованих правом відносин.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Предмет, об'єкт та задачі юридичної психології.

Юридична психологія — це галузь психології, яка вивчає закономірності та механізми психіки людини у сфері регульованих правом відносин. Об'єктом вивчення юридичної психології та психології юридичної праці є людина як суб'єкт правоохоронної діяльності і учасник правовідношень. Предметом юридичної психології є вивчення закономірностей поведінки людей в системі правових відносин, а також структури і видів юридичної діяльності.

Юридична психологія — наука, яка досліджує закономірності психіки людини, що виявляються у сфері суспільних відносин, які регулюються правом.

2. Історія розвитку юридичної психології.

Становлення юридичної психології як науки визначалося тим, що основні проблеми юриспруденції (особистість злочинця, досудове слідство та судове провадження кримінальної справи, перевиховання засуджених) не могли бути вирішені на рівні суто юридичному чи суто психологічному, а вимагали розробки спеціалізованого методичного інструментарію для вивчення і теоретичної розробки проблематики на межі юридичної та психологічної науки. Одним з перших авторів, який розглянув ряд судово-психологічних аспектів в контексті ідеї гуманізму, був М.М. Щербатов (1733 -1790).

Початковий етап розвитку пов'язаний з необхідністю звернення правових наук до психології для вирішення специфічних завдань, які не могли бути вирішені традиційними методами правознавства. Розвиток психології, психіатрії і права призвело до необхідності оформлення юридичної психології як самостійної наукової дисципліни. **П.І. Ковалевський в 1899 р.** порушив питання про поділ психопатології і правової психології, а також введення цих наук у курс юридичної освіти. Представляють інтерес і роботи І. Т. Посошкова (1652-1726), в яких давалися психологічні рекомендації щодо допиту обвинувачених і свідків, класифікація злочинців, порушувалися і деякі інші питання.

На початку XX ст. в юридичній психології починають використовуватися експериментальні методи дослідження.

В історичній ретроспективі можна виділити такі основні етапи розвитку юридичної психології:

I - описовий (з давнини до початку XIX ст.);

II - порівняльно-аналітичний (XIX ст.);

III - природничо-науковий (з початку XX ст. до теперішнього часу).

Історія юридичної психології в нашій країні нараховує понад три століття. Можна виділити три етапи її розвитку:

- 1) **кінець XVII ст. - перша половина XVIII ст.** (епоха Просвіти) - перші спроби проникнути в психологію (душу) злочинця, критично осмислити психологію людей, що вершать правосуддя;
- 2) **кінець XVIII ст. - остання чверть XIX ст.** - характеризується початком читання курсів із юридичній психології;
- 3) **XX ст - початок XXI ст.** - оформлення юридичної психології як галузі психологічної науки і становлення її як експериментальної дисципліни.

Історія юридичної психології починається з перших спроб застосувати психологічні знання у кримінальному судочинстві.

3. Система юридичної психології.

Юридична психологія, досліджуючи різноманітні форми психологічних явищ у сфері застосування права, має підпорядковувати їх певній науково обґрунтованій системі, що поєднує комплекс і спрямованість психологічних знань. Традиційно юридична психологія поділяється на загальну й особливу частини. В загальній частині викладаються предмет, методи, місце в системі наук і власне система науки, історія, аналіз найважливіших етапів її розвитку, тенденції, що відобразилися у фундаментальних наукових працях, дослідження методологічних засад науки.

Особлива частина юридичної психології охоплює психологію судочинства, яка вивчає значний комплекс питань, пов'язаних із психологічними сторонами судово-слідчої діяльності. Вона складається з таких розділів: кримінальна психологія, психологія потерпілого, психологія правопорушень неповнолітніх, слідча психологія, психологія судового процесу, судово-психологічна експертиза та пенітенціарна психологія (виправно-трудова чи кримінально-виконавча), що досліджує психологічні характеристики колективів засуджених, психологічні основи процесу їхнього виправлення і перевиховання (корекції). Даний розділ охоплює також питання, що характеризують психологічні основи окремих процесуальних дій, таких як слідчий огляд, допит, пред'явлення для впізнання, перевірка показань на місці, слідчий експеримент, обшук, призначення і провадження судово-психологічної експертизи.

Окремим розділом юридичної психології представлена пенітенціарна психологія (виправно-трудова чи кримінально-виконавча), що досліджує психологічні характеристики колективів засуджених, психологічні основи процесу їхнього виправлення і перевиховання (корекції). В юридичній психології, виходячи з характеру досліджуваних нею закономірностей, як відносно самостійні, виділяють чотири основні галузі: **правову, кримінальну, судову і пенітенціарну психологію**. У свою чергу, кожна галузь відповідно до своєї спрямованості досліджує групи психічних закономірностей, що належать до її предмета.

4. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.

Юридична психологія включає в себе різні галузі наукових знань, є прикладною наукою і рівною мірою належить як психології, так і юриспруденції. Судова (нині юридична) психологія виникла у відповідь на запити практики боротьби зі злочинністю на стику правової та психологічної наук. Тому вона носить, безумовно, комплексний, міждисциплінарний характер. Перш за все, вона пов'язана із загальною психологією і по відношенню до неї знаходиться в ряду аналогічних їй наукових дисциплін, які Л.С. Виготський називав галузями прикладної психології (педагогічна, медична та ін.). Тісні зв'язки юридична психологія підтримує також і з соціальною психологією. Як природничо-наукову основу юридична психологія використовує методологічні засади фізіології вищої нервової діяльності. Юридична наука, безумовно, не може замикатися у власних вузьких рамках і не враховувати економічних, демографічних, культурних, соціально-психологічних й інших факторів при рішенні проблем правоохоронної й правозастосовної діяльності. Юридична психологія пов'язана з різними юридичними науками. Існує зв'язок юридичної психології з теорією держави і права. Тісний зв'язок юридичної психології простежується з такими юридичними науками, як кримінальне і цивільне право, кримінальний і цивільний процеси, кримінологія і криміналістика. Юридична

психологія взаємопов'язана і з процесуальними науками (кримінально-процесуальним і цивільним процесуальним правом). Існують тісні зв'язки між юридичною психологією і криміналістикою.

Практичні завдання.

1. Підготувати конспект за темою занять.
2. Скласти термінологічний словник по темі № 1.
3. Наведіть приклади застосування психологічних знань при розкритті злочинів (письмово).
4. Надати характеристику етапам розвитку юридичної психології.
5. Розкрити питання «Юридична психологія як наука і навчальна дисципліна, її роль у професійній підготовці юриста».

Підготувати відповіді на питання.

1. Що досліджує «Юридична психологія».
2. Пояснити питання формування антисоціальної установки, її джерел, передумов і чинників, які впливають на її розвиток і попередження, форм її можливого прояву, а відтак, і її ранньої діагностики.
3. Яким чином проводиться вивчення шляхів формування психічної діяльності учасників судочинства з метою найбільш оптимального виконання завдань правосуддя.
4. Побудова системи юридичної психології.
5. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.
6. Історія розвитку юридичної психології.
7. Загальні етапи розвитку «Юридичної психології».
8. Етапи розвитку «Юридичної психології в Україні».
9. Погляди вчених Ч. Ломброзо, Г. Гроса, В. Штерна та А.Ф. Коні.

Завдання 1

Схематично відобразити систему юридичної психології.

Завдання 2

Опишіть основні (традиційні) розділи загальної та особливої частин юридичної психології. Які розділи юридичної психології на сьогодні перебувають на стадії формування?

3. Історія розвитку юридичної психології

Завдання 1

Описати основні етапи розвитку юридичної психології?

Завдання 2

Якими рисами характеризується сучасний стан юридичної психології?

Завдання 3

Вказати найбільш відомих вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі юридичної психології та виділити основні їхні досягнення.

4. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.

Завдання 1

В чому зв'язок юридичної психології з фізіологією ЦНС та ВНД.

Завдання 2

Розробити наглядну схему взаємодії юридичної психології з іншими науками.

Завдання 3

Підготувати 10 тестових завдань з відповідями по темі № 1

Завдання 4

1. Які методи застосовуються щодо вивчення предмета юридичної психології?
2. За якими ознаками різняться методи природного і лабораторного експериментів? Наведіть приклади використання цих методів в юридичній практиці.
3. Які види тестів використовуються в юридичній психології? Яке їх призначення та порядок оцінки результатів?
4. Яке практичне застосування методів спостереження, анкетування і тестування.

Завдання 5

Підібрати метод для проведення тестування навчальної групи з урахування майбутньої професії та провести тестування

Підготувати реферати.

1. Становлення і розвиток юридичної психології у світовій та українській науковій думці.
2. Особливості сучасного стану вітчизняної юридичної психології.
3. Розвиток юридичної психології в Україні у XX ст.

III Порядок проведення заключної частини заняття

По закінченню заняття підводяться підсумки, до відома здобувачів вищої освіти доводяться оцінки, звертається увага на недоліки та надається завдання на наступне заняття.

Практичне заняття

Тема № 2 Психологічні основи процесуальної діяльності

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям процесуальної діяльності, особливими умовами процесуальної діяльності як професії.

Кількість годин: 1 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія

Навчальні питання.

1. Психологічна характеристика процесуальної діяльності;
 - 1.1. Поняття процесуальної діяльності. Особливі умови процесуальної діяльності як професії;
 - 1.2. Професійні якості і психологія осіб, які здійснюють провадження у справі.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.

3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологічна характеристика процесуальної діяльності;

1.1. Поняття процесуальної діяльності. Особливі умови процесуальної діяльності як професії.

Діяльність органів досудового слідства й дізнання щодо розслідування злочинів передбачає різноманітні дії, що врегульовані кримінально-процесуальним законом. У зв'язку з цим, їх називають процесуальними.

Процесуальна дія – це слідча, судова або інша дія, передбачена Законодавством. Процесуальна діяльність — система процесуальних дій, які строго виконуються усіма учасниками юридичного процесу.

Процесуальна діяльність пов'язується з функціями й повноваженнями судових та адміністративних органів держави і місцевого самоврядування, а також деяких громадських формувань.

1.2. Професійні якості і психологія осіб, які здійснюють провадження у справі.

Професійно важливі якості слідчих, суддів, прокурорів пов'язані насамперед з їхніми поглядами, спрямованістю та послідовністю світогляду, що сприяє виробленню кожною особою глибокого розуміння соціальної значущості своєї професії, виховує почуття обов'язку, справедливості, об'єктивності, чесності, а також визначає активність особи як прагнення брати діяльну участь у житті суспільства, виявляючи при цьому соціально важливу ініціативу. Складність і відповідальність діяльності щодо здійснення правосуддя вимагають мобілізації всіх здібностей особистості, які прямо залежать від її психологічної структури та обраної професії.

Студенти на практиці складають поведінковий портрет, професіограму та психограму юриста

Завдання.

- 1. Скласти поведінковий портрет людини (можна кого небудь з групи).**
- 2. Скласти психограму працівника правоохоронних органів (професію на ваш вибір).**
- 3. Визначте на практиці основні правила комунікації.**
- 4. Які види розумових завдань вирішує слідчий при розслідуванні злочину.**

Питання для самоперевірки.

1. В чому сутність особливих умов процесуальної діяльності.
2. Обґрунтувати необхідність професіограми.
3. В чому суть психограми.
4. Що, по вашому розумінню, означає психологію доказування.
5. Ціль та значення психології планування процесуальної діяльності.

6. Психологічна характеристика процесуальної діяльності.
7. Поняття процесуальної діяльності. Особливі умови процесуальної діяльності як професії.
8. Професійні якості і психологія осіб, які здійснюють провадження у справі. Поняття професіограми та психограми.
9. Психологічні основи доказування.
10. Психологія планування та організації процесуальної діяльності.
11. Мета і завдання процесуальної діяльності.
12. Розкрити поняття комунікабельність.
13. Вирішення розумових завдань.

Теми рефератів.

1. Психологічна характеристика процесуальної діяльності.
2. Поняття професіограми.
3. Психологічні основи доказування.
4. Психологія планування та організації процесуальної діяльності.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 3. Психологічні основи професійного спілкування та професійної взаємодії зі співробітниками правоохоронних органів

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям процесуальної діяльності, особливими умовами процесуальної діяльності як професії.

Кількість годин: 1 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття професійного спілкування.
2. Функції професійного спілкування.

Література.**Основна**

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк. Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття професійного спілкування.

Здобувачі вищої освіти вивчають поняття професійного спілкування в процесі виконання професійної діяльності. Поняття професійного спілкування має широке і вузьке значення. У першому значенні його можна визначити як комунікативні навички і якості, властиві професіоналу, на відміну від дилетанта. Професіонал розглядається в цьому випадку як людина, яка має значний досвід і високі професійні стандарти. У вузькому розумінні професійне спілкування включає особливості, характерні для окремо взятої професії. Професійне спілкування – це важливий засіб і умова розв’язання завдань певної професійної діяльності. Якщо поза діяльністю люди керуються особистими мотивами, то під час професійного спілкування мета визначається характером і потребами професійної діяльності.

2. Функції професійного спілкування.

Функціями професійного спілкування є:

- Контактна, ціль якої - установлення контакту як стану обопільної готовності до прийому і передачі повідомлення і підтримки взаємозв'язку у формі постійної взаємоорієнтованості.
- Інформаційна, ціль якої - обмін повідомленнями, тобто прийом, передача яких-небудь відомостей у відповідь на запит, а також обмін думками, задумами, рішеннями.
- Спонукальна, спрямована на стимуляцію активності співбесідника, що спонукає його на виконання тих або інших дій.
- Координаційна - це взаємне орієнтування й узгодження дій при організації спільної діяльності.
- Розуміння - не тільки адекватне сприймання і розуміння змісту повідомлення, але і розуміння співбесідниками один одного (намірів, установок, переживань, станів тощо).
- Емотивна, спрямована на стимулювання у людини необхідних емоційних переживань, а також зміна за допомогою спілкування власних переживань і станів.

- Встановлення відношень - це усвідомлення і фіксування свого місця в системі рольових, статусних, ділових, міжособистісних і інших зв'язків, у яких має діяти людина.

- Надання впливу, мета якого зміна стану, поведінки, індивідуально-значущих утворень співбесідника, у тому числі його намірів, установок, думок, рішень, уявлень, потреб, дій, активності тощо.

Завдання 1.

Охарактеризувати всі вислови та розкрити їх.

1. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання
2. Мистецтво аргументації
3. Презентація як різновид публічного мовлення
4. Культура сприймання публічного виступу Види запитань.
5. Оратор і аудиторія: контакт, вплив, взаємодія.
6. Імідж оратора крізь призму риторики.
7. Риторика ділового спілкування.
8. Професійна риторика: традиції та сучасність.
9. Основні роди і види красномовства.

Підготувати відповіді на питання.

1. Поняття професійного і ділового спілкування.
2. Сутність спілкування.
3. Що розуміється під спілкуванням у психології.
4. Соціальний досвід і спілкування.
5. За допомогою професійного спілкування вирішується дуже багато службових завдань, а саме?
6. Функції професійного спілкування.
7. Психологічна структура спілкування.
8. Вербальні засоби спілкування.
9. Функція мовлення в правоохоронній діяльності.
10. Ділове спілкування передбачає ...?

11. Види ділового спілкування.
12. Стилi спілкування.
13. П'ять типів моделей спілкування.
14. Бар'єри спілкування.
15. Психологічне забезпечення вирішення професійних завдань.
16. Система психологічного забезпечення поліцейських.
17. Основними завданнями та функціями СПЗП НПУ є?
18. Напрями системи психологічного забезпечення.
19. Психологічна підготовка працівників поліції.

Теми рефератів.

1. Поняття професійного і ділового спілкування та їх сутність.
2. Система психологічного забезпечення поліцейських.

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 4 Основи професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям професійно-психологічної підготовки, основами професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів та її значенням у виконанні професійних обов'язків.

Кількість годин: 1 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Поняття професійної підготовки.

2. Основні організаційні види навчання.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.
7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк. Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..

3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikiv_slidchih_pidrozdiliv.html

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття професійної підготовки.

Професійна підготóвка — здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. Професійну підготовку працівників правоохоронних органів визначають як організований безперервний і цілеспрямований процес з оволодіння знаннями, спеціальними уміннями і наичками, необхідними для успішного виконання оперативно-службових завдань

2. Основні організаційні види навчання.

В органах внутрішніх справ установлені такі основні організаційні види навчання, які забезпечують його безперервність: - початкова підготовка; - підвищення кваліфікації; - перепідготовка; - стажування; - самостійна підготовка; - навчання в аспірантурі, ад'юнктурі і докторантурі з метою подальшого вдос-

коналення професійної майстерності, складовою якої є психологічна підготовка, співробітників НП направляють на курси підвищення кваліфікації і стажування

Ситуація:

Подружжя свариться. Чоловік використовує нецензурну лайку в зв'язку з тим, що жінка під час їхнього відпочинку у друзів залицялась до спільного знайомого. При контакті з патрульними, чоловік жаліється та виправдовує свої дії, вимагає солідарності щодо покарання жінки. Поведінка не контролюється з перепадами настрою від пригнічення до агресії.

Варіації:

Не дочекавшись підтримки та виправдання своїх дій від патрульних поліцейських чоловік починає їх ображати.

Алгоритм дії поліцейського:

- ☐ доповісти оперативному черговому;
- ☐ розподілити ролі (згідно з додатком 1);
- ☐ включити нагрудну камеру;
- ☐ представитися (назвати прізвище, посаду, спеціальне звання, за вимогою пред'явити службове посвідчення та назвати причину звернення), (згідно з додатком 1);
- ☐ попередити осіб про використання технічних приладів та засобів, що мають функції відеозапису (відповідно до вимог ст. 40 ЗУ «Про Національну поліцію»);
- ☐ припинити правопорушення (розвести сторони конфлікту);
- ☐ забезпечити безпеку жінки.

Аспекти:

- ☐ комунікація;
- ☐ правильність та послідовність дій;
- ☐ здатність утримувати психологічний контроль ситуації та власний емоційний стан;
- ☐ дотримання заходів особистої безпеки;

- ☐ оперування правовою базою
- ☐ правомірність дій.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 5 Психологічні основи доказування. Психологія планування та організації процесуальної діяльності

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям психологічних основ доказування та психологією планування та організації процесуальної діяльності

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Психологічні основи доказування.
2. Психологія планування та організації процесуальної діяльності

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.

3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с

4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк. Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.

2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..

3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологічні основи доказування.

Розслідування, як і судовий розгляд, по суті є пізнавальним процесом. Пізнання, здійснюване слідчим або суддею, втілюється у форму доказування. Процес накопичення певних фактів, що доказують або спростовують подію злочину або обставини, пов'язані з цивільно-правовими спорами, є процесом оперування доказами, процесом доказування.

2. Психологія планування та організації процесуальної діяльності

Психологічні основи планування слідчої (судової) діяльності обумовлюються загальними положеннями планування роботи з урахуванням специфіки названої галузі. У психології праці планування розуміють як розумовий процес, що включає порядок, послідовність і очікувані результати майбутніх дій.

З психологічного погляду планування діяльності полягає в тому, що людина уявно намічає шляхи, способи, заходи і терміни виконання певних дій, які вирішують окремі завдання і приводять зрештою до досягнення поставленої мети.

Завдання 1.

Засобами доказування є: а) пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків; б) показання свідків; в) письмові докази; г) речові докази, зокрема звуко- і відеозаписи; д) висновки експертів.

Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні.

Доказування – це? (полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження).

Підготувати відповіді на питання.

Питання для самоперевірки

1. Психологічна характеристика процесуальної діяльності.
2. Поняття процесуальної діяльності. Особливі умови процесуальної діяльності як професії.
3. Професійні якості і психологія осіб, які здійснюють провадження у справі. Поняття професіограми та психограми.
4. Психологічні основи доказування.
5. Психологія планування та організації процесуальної діяльності.
6. Мета і завдання процесуальної діяльності.
7. Розкрити поняття комунікабельність.
8. Вирішення розумових завдань.
9. Моделі, використовувані в пізнавальній діяльності.

Теми рефератів.

1. Психологічні основи доказування.
2. Психологія планування та організації процесуальної діяльності.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 6 Психологія слідчої діяльності

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з психологічними аспектами слідчої діяльності, застосуванні психологічних знань в розслідуванні злочинів.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Види слідчої (судової) діяльності.
2. Психологічні основи проведення окремих слідчих дій.
3. Психологія учасників розслідування злочинів.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.

3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.
7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Гришука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНГ, 2008. 152 с.
4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

- 1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikov_slidchih_pidrozdiliv.html

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Види слідчої (судової) діяльності.

Вивчаються пізнавальна діяльність, конструктивна діяльність, комунікативна діяльність та посвідчувальна діяльність

2. Психологічні основи проведення окремих слідчих дій.

Здобувачі вищої освіти вивчають психологічні основи проведення окремих слідчих дій.

3. Психологія учасників розслідування злочинів.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з психологією слідчого, підозрюваного, свідка, потерпілого, злочинця.

Завдання 1

Розподіліть елементи бази знань до розділу «Психологія слідчої діяльності» на три групи: 1) дуже важливо засвоїти; 2) важливо засвоїти; 3) бажано засвоїти.

Форма виконання даного завдання – таблиця.

Завдання 2

Виконайте моделювання ситуації проведення обшуку або впізнання і зафіксуйте основні психологічні чинники даної інформаційно-пошукової слідчої дії.

Завдання 3

Письмово проаналізуйте один з методів психологічного впливу на особу з наведенням конкретних прикладів.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 7 Психологія учасників розслідування злочинів

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з психологічними аспектами учасників розслідування злочинів

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Психологічні особливості особи слідчого.
2. Психологічні особливості інших учасників розслідування злочинів.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.

7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

- 1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikov_slidchih_pidrozdiliv.html

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологічні особливості особи слідчого.

Слідчий — службова особа органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, органу Державної кримінально-виконавчої служби України, підрозділу детективів Національного антикорупційного

бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень.

2. Психологічні особливості інших учасників розслідування злочинів.

Обвинувачений — це особа, щодо якої в установленому законом порядку винесена постанова про притягнення її як обвинуваченого. Обвинувачений є особою, якій ставиться у вину вчинення злочину. Таке процесуальне положення визначає деякі психологічні особливості обвинуваченого.

Існують такі типові форми поведінки (позиції) обвинуваченого:

- 1) каяття у вчиненні злочину (явка з повинною, дії щодо відшкодування збитків та ін.);
- 2) протидія розслідуванню (приховування слідів злочину, надання неправдивих показань тощо);
- 3) продовження злочинної діяльності, вчинення нових злочинів.

Психологія обвинуваченого характеризується пануванням захисної (оборонної) домінанти. Домінанта (від лат. *dominans* — панівний) у психології визначена як тимчасово панівна рефлексорна система, що зумовлює роботу нервових центрів у даний момент і надає поведінці певної спрямованості.

Психологія потерпілого і свідка. Провокуюча поведінка, види віктимності

Потерпілий — особа, якій злочином заподіяна моральна, фізична або майнова шкода. Тому його почуття можуть бути пов'язані з депресією, соромом, образою тощо. У переважній більшості випадків потерпілі відчують тривогу, страх перед можливою помстою злочинця.

Підготувати відповіді на питання.

1. Психологічні особливості особи слідчого;
2. Психологія обвинуваченого.
3. Поняття захисної домінанти;
4. Психологія потерпілого та свідка.
5. Провокуюча поведінка, види віктимності.
6. Типологія компонентів слідчої ситуації.
7. Типові форми поведінки (позиції) обвинуваченого.

Теми рефератів

1. Психологічні особливості особи слідчого.
2. Психологічні особливості інших учасників розслідування злочинів.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 8 Віктимність

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям та видами віктимності.

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Поняття віктимності.
2. Види віктимності.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.

3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с

4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.

2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..

3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття віктимності.

Віктимність (від лат. *victim* — жертва) — схильність стати жертвою злочину. Поняття віктимності широко вживається в позитивістській, зокрема російській віктимології. У сучасній західній віктимології термін майже не використовується, а припущення, що вчинення злочину може залежати від поведінки жертви, піддається гострій критиці як звинувачення жертви. Віктимологія

(лат. *victima* — жертва, лат. *logos* — вчення) — міждисциплінарна область, що досліджує віктимізацію, тобто процес становлення жертвою злочину.

2. Види віктимності.

Залежно від поведінки жертви віктимна підрозділяється на:

- винну (злочин спровоковано протиправною, аморальною поведінкою потерпілого);
- невинну (як правило, обумовлену професією і громадськими обов'язками, виконуваними потерпілим).

За кількістю жертв віктимна може бути:

- індивідуальної - це стан уразливості окремої людини, обумовлене його психологічними чи біофізичними властивостями, які сприяють в певній криміногенній ситуації формуванню умов, при яких особа стає жертвою злочину;
- масової, пов'язаної зі схильністю певної групи людей в силу своїх суб'єктивних якостей і об'єктивних обставин нести фізичний і матеріальний збиток і моральну шкоду від злочинів.

Масова віктимна (або віктимна взагалі) може бути представлена у вигляді:

- видовий - характеризується схильністю окремих людей ставати в силу ряду обставин жертвами окремих видів злочинів (наприклад, шахрайства, крадіжок, насильницьких злочинів);
- груповий, що залежить від підвищеної здатності окремих груп населення або категорій осіб, схожих за параметрами віктимності, при певних умов ставати жертвами злочинів (працівники правоохоронних органів, особи, які займаються бродяжництвом, проституцією).

Підготувати відповіді на питання.

1. Поняття віктимності.

2. Віктимність особистості.

3. Поняття жертви злочину та її структура. Класифікація і типологія жертв злочинів.

4. Поведінка потерпілого від злочину та її характеристика

5. Поняття та ознаки віктимності. Рівні та види віктимності

6. Кримінологічне значення вивчення віктимності
7. Поняття та ознаки кримінологічної віктимізації. Кількісні та якісні характеристики кримінологічної віктимізації.
8. Структура особи потерпілого.
9. Підхід «звинуваченням жертви».
10. Віктимна поведінка жертви, як правило, зумовлена...?
11. Віктимні якості та ознаки потерпілого.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 9 Психологічні основи проведення окремих слідчих дій

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з психологічними основами проведення окремих слідчих дій

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 2 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Психологічні основи проведення окремих слідчих дій: Психологія огляду місця події. Психологічні основи допиту. Психологія очної ставки. Психологія пред'явлення для впізнання. Психологія відтворення обстановки та обставин подій. Психологія обшуку.

Література.

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.

3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.
7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

- 1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikov_slidchih_pidrozdiliv.html

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологічні основи проведення окремих слідчих дій: Психологія огляду місця події. Психологічні основи допиту. Психологія очної ставки. Психологія пред'явлення для впізнання. Психологія відтворення обстановки та обставин подій. Психологія обшуку.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з психологічними чинниками та психологією огляду місця події, психологічними основами допиту, психологією очної ставки та пред'явлення для впізнання, Психологією відтворення обстановки та обставин подій та психологією обшуку.

Підготувати відповіді на питання

1. Психологія огляду місця події;
2. Психологічні основи допиту;
3. Психологія очної ставки;
4. Психологія пред'явлення для впізнання;
5. Психологія відтворення обстановки та обставин подій;
6. Психологія обшуку.
7. Встановлення психологічного контакту з допитуваним.
8. Психологічні особливості допиту в безконфліктній ситуації.
9. Психологічні особливості допиту в конфліктній ситуації.
10. Обставини, які вказують на те, що допитуваний дає завідомо неправдиві показання. Психологічні прийоми викриття завідомо неправдивих показань.
11. Психологічні особливості допиту підозрюваного.
12. Психологічні особливості допиту свідків і потерпілих.
13. Психологічні особливості допиту неповнолітніх.

14. Психологічні основи одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях.
15. Психологічні основи пред'явлення для впізнання.
16. Психологічні етапи пред'явлення для впізнання.
17. Система об'єктивних та суб'єктивних факторів, які впливають на правильність та повноту сприйняття.
18. Види (симультанне та сукцесивне) і форми (синтетичне та аналітичне) впізнання.

Теми рефератів.

1. Психологія огляду місця події;
2. Психологічні основи допиту;
3. Психологія очної ставки;
4. Психологія пред'явлення для впізнання;
5. Психологія відтворення обстановки та обставин подій;
6. Психологія обшуку.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 10 Судово-психологічна експертиза

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям судово-психологічної експертизи (СПЕ)

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Судово-психологічна експертиза:
 - 1.1. Поняття і компетенція СПЕ;

1.2. Методи СПЕ;

1.3. Призначення СПЕ та організація її провадження.

Література:

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Судово-психологічна експертиза:

1.1. Поняття і компетенція СПЕ;

1.2. Методи СПЕ;

1.3. Призначення СПЕ та організація її провадження.

Судово-психологічна експертиза — один з видів судово експертизи, встановлює ті особливості психічної діяльності та такі їх прояви в поведінці особи, які мають юридичне значення та викликають певні правові наслідки.

При проведенні судово-психологічних експертиз завжди використовується комплекс методів. Судово-психологічна експертиза передбачає дослідження психіки людини, психологічних механізмів її поведінки. Саме цим зумовлено специфіку методів, що обираються.

У кожному конкретному випадку обрання методів дослідження залежить від завдань експертизи і тих питань, що поставлені на вирішення судового експерта.

Судово-психологічне дослідження починається з вивчення матеріалів кримінальної справи.

Призначення судово-психологічної експертизи віднесено на розсуд слідчого або суду, що приймають рішення з огляду на конкретні обставини справи. Експертиза провадиться в період розслідування чи судового розгляду справи на підставі відповідного процесуального рішення: постанови слідчого(судді) чи ухвали суду. Призначення експертизи є процесуальною дією, а відтак, її провадження можливе лише за порушеною кримінальною справою.

Процес призначення будь-якої судової експертизи містить основні елементи: 1) збирання необхідних матеріалів; 2) обрання моменту призначення експертизи; 3) визначення предмета судової експертизи; 4) формулювання запитань експерту; 5) обрання експертної установи чи експерта.

Завдання 1

Визначте і запишіть основні підстави для призначення комплексних судово-психологічних експертиз.

Завдання 2

Визначте сутність судово-психологічної експертизи.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 11 Психологія судової діяльності

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з психологією судової діяльності

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Психологія судової діяльності.
2. Психологія судових дій.

Література:

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..

3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНГ, 2008. 152 с.

4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологія судової діяльності.

Відповідно до Конституції України правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні. Суддя - посадова особа відповідного суду, носій судової влади.

Це та особа, яка уповноважена виносити судові рішення від імені держави. З цим пов'язані її підкорення тільки закону, заборона впливу на неї в будь-який спосіб.

2. Психологія судових дій.

Найбільш поширеною процесуальною дією під час судового слідства є допит. Допит у суді - це складний процес спілкування між особами, які беруть у ньому участь. Таке спілкування здійснюється гласно, відкрито. У психологічному плані допит є інформаційно-психологічним спілкуванням осіб - це процес обміну інформацією, процес взаємодії, взаємосприйняття учасників.

Психологічна сутність очної ставки в суді полягає у тому, що тут наявний поперемінний допит (спілкування) раніше допитаних осіб з метою усунення істотних суперечностей в їхніх показаннях під час судового засідання. Істотні суперечності усуваються в присутності багатьох осіб, у ході відкритого судового засідання.

Є відмінності між очною ставкою в суді і очною ставкою на досудовому слідстві. Так, кількість учасників на досудовому слідстві – дві особи. У суді очна ставка може проводитися і між більшою кількістю учасників (раніше допитаних осіб).

Кримінально-процесуальний закон називає такі види судового огляду: огляд речових доказів, огляд документів та огляд місця події.

Причому огляд речових доказів і огляд документів - це судові дії, які трапляються часто. Значно рідше проводиться огляд місця події. Таке становище пов'язане з об'єктивними обставинами.

Завдання 1

Складіть схему або таблицю «Психологічні особливості судових дій».

Завдання 2

Розподіліть елементи бази знань до розділу «Психологія судової діяльності» на три групи: 1) дуже важливо засвоїти; 2) важливо засвоїти; 3) бажано засвоїти. Форма виконання даного завдання – таблиця.

Завдання 3

Змодельуйте проведення очної ставки у суді.

Підготувати відповіді на питання

1. Психологія судової діяльності.
 - 1.1. Психологія судді.
 - 1.2. Психологічні особливості судового процесу.
 - 1.3. Психологія прийняття рішення судом.
 - 1.4. Психологія особи підсудного.
2. Психологія судових дій.
 - 2.1. Психологічні основи судового допиту. Перехресний допит.
 - 2.2. Психологічні основи очної ставки у суді.
 - 2.3. Психологічні основи судового огляду.

Теми рефератів.

1. Поняття судової діяльності з точки зору юридичної психології.

2. Психологія судової діяльності.

3. Психологія судових дій.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 12 Кримінальна психологія

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з психологічними чинниками в кримінальній психології.

Кількість годин 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Психологія злочинної діяльності:

1.1. Психологічна структура злочину;

1.2. Психологічні наслідки злочину.

2. Психологія особи злочинця:

1.3. Поняття особи злочинця;

1.4. Класифікація злочинних типів;

1.5. Психологія окремих категорій злочинців.

Література:

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.

2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологія злочинної діяльності.

Злочин — це акт, у якому виявляється складна взаємодія соціальних, економічних, психологічних та інших чинників. Серед соціальних чинників вчинення злочину важливе місце посідають причини, що формують антигромадську спрямованість особи, її соціальні дефекти. Соціалізація особистості як процес пристосування свідомості людини до соціальних умов передбачає сприйняття

світогляду, засвоєння знань, досвіду, моральних критеріїв, що характеризують суспільство. Однак у процесі цієї соціалізації можуть спостерігатись різні дефекти, обумовлені перекрученим сприйняттям соціального досвіду, впливом антигромадських установок, особистісною соціальною спрямованістю. Негативні особистісні якості є насамперед наслідком дефектів соціалізації, які виявляються в умовах виховання, адаптації до середовища, видозмінення структури потреб, розуміння і виконання обраної індивідом соціальної ролі. Таким чином, дослідження протиправної поведінки пов'язане з вивченням тих дефектів соціалізації особистості, які спричинили їхню реалізацію.

2. Психологія особи злочинця.

Особа злочинця - це соціально-психологічне поняття, яке охоплює сукупність типових психологічних і моральних якостей індивіда, що формуються в результаті вчинення злочинів. Особа злочинця охоплює цілу систему психологічних властивостей: спонукання, установки, переконання, емоційні та волевові особливості тощо. Особа злочинця характеризується виникненням певних змін (пороків) в її психологічній структурі. Змінам піддаються ціннісні орієнтації, потреби, нахили, переконання. Виникають негативні риси характеру: жорстокість, озлобленість, жадібність, боягузтво та ін.

Завдання 1

Розкрийте і запишіть психологічні особливості окремих категорій злочинців (за вибором студентів).

Завдання 2

Приготуйте бланк, проведіть оцінювання індивідуальної агресивності за методикою А. Асінгера, зробіть висновок та надайте інтерпретацію отриманих результатів.

Завдання 3

Побудуйте модель особистості неповнолітнього правопорушника і складіть схему його виховання і перевиховання.

Завдання 4

Розподіліть елементи бази знань до розділу «Кримінальна психологія» на три групи: 1) дуже важливо засвоїти; 2) важливо засвоїти; 3) бажано засвоїти. Форма виконання завдання – таблиця.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Психологія злочинної діяльності;
2. Психологічна структура злочину;
3. Психологічні наслідки злочину.
4. Психологія особи злочинця;
5. Поняття особи злочинця;
6. Класифікація злочинних типів;
7. Психологія окремих категорій злочинців.
8. Поняття соціалізації особистості.
9. Дефекти соціалізації.
10. Поняття почуття вини.
11. Систему психологічних властивостей злочинця.

Теми рефератів.

1. Психологія злочинної діяльності.
2. Психологія особи злочинця.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 13 Пенітенціарна психологія

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з психологічними чинниками в пенітенціарній психології.

Кількість годин 2.

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Основи пенітенціарної психології:
 - 1.1. Сутність пенітенціарної психології;
 - 1.2. Методи впливу на особу засудженого в установах виконання покарань.
2. Психологія особи засудженого:
 - 2.1. Колективи засуджених та їх психологія;
 - 2.2. Вплив соціальної ізоляції на особу;
 - 2.3. Психологія тюремного побуту;
 - 2.4. Психологічні основи ресоціалізації засуджених.

Література:**Основна**

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Основи пенітенціарної психології.

Пенітенціарна психологія є одним з напрямів юридичної психології, що досліджує психологічні закономірності динаміки особистості у процесі відбування покарання, у тому числі - у місцях позбавлення волі, та особливості формування і функціонування мікрогруп засуджених.

Пенітенціарну психологію можна визначити як галузь юридичної психології, що досліджує закономірності психічної діяльності особи, яка відбуває покарання, а також можливості її ресоціалізації (відновлення раніше порушених соціальних якостей).

2. Психологія особи засудженого.

Раніше вже зазначалося, що злочинець - свідомий суб'єкт, наділений сукупністю біологічно зумовлених і соціально детермінованих властивостей та якостей, поведінка якого визначається антисуспільною спрямованістю, що виникає під впливом дії певних суспільно-політичних, економічних та соціокультурних умов. Засуджений - злочинець, що відбуває покарання за вироком суду, отже, на нього розповсюджуються усі вищезазначені ознаки. Але слід враховувати, що засуджені не є гомогенною (однорідною) групою, тобто ця спільнота може бути певним чином типологізована.

Завдання 1

Розподіліть елементи бази знань до розділу «Пенітенціарна психологія» на три групи: 1) дуже важливо засвоїти; 2) важливо засвоїти; 3) бажано засвоїти.

Форма виконання даного завдання – таблиця.

Завдання 2

Складіть професіограму та психограму пенітенціарного працівника як суб'єкта виконання покарання.

Завдання 3

У робочому зошиті проаналізуйте один з методів психологічної корекції особистості засудженого.

Завдання 4

Розробіть комплексну програму ресоціалізації засуджених та підготовки їх до життя на волі.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 14 Специфіка психологічного супроводу професійної діяльності в складних та екстремальних умовах

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з специфікою психологічного супроводу професійної діяльності в складних та екстремальних умовах

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 0 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Психологічного забезпечення професійної діяльності.
2. Психологічний супровід екстремальної діяльності: поняття, етапи, форми, методи тощо.

Література:

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.

2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.
7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсеєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikov_slidchih_pidrozdiliv.html

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Психологічного забезпечення професійної діяльності.

Проблема - психологічного забезпечення професійної діяльності включає три аспекти – теоретичний, методичний та практичний. Більш докладно розглядаються теоретичні аспекти з метою обґрунтування їх змісту, завдань, принципів, етапів, психологічних методів діагностики і впливу.

Психологічне забезпечення – це комплекс заходів і засобів впливу на психіку особи та створення сприятливих соціальних умов з метою формування, підтримки та відновлення оптимальної працездатності фахівця в повсякденних й екстремальних умовах

2. Психологічний супровід екстремальної діяльності: поняття, етапи, форми, методи тощо.

Можна із упевненістю говорити про те, що правоохоронна діяльність належить до професій підвищеного ризику й характеризується одним з найбільш високих рівнів екстремальності й професійного стресу. Число екстремальних ситуацій у правоохоронній діяльності багаторазово зросло на результаті ХХІ століття не тільки в Україні, але за рубежом. В зв'язку із складним спектром завдань, які приходить вирішувати правоохоронцям, виникла проблема психологічного забезпечення їхньої СБД (службово-бойова діяльність).

Завдання 1.

Поясніть необхідність психологічного супроводу в підрозділах Національної поліції України.

Завдання 2.

В чому суть психологічного супроводу в підрозділах Національної поліції України.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

Практичне заняття

Тема № 15 Професійна деформація

Навчальна мета заняття: Ознайомити здобувачів вищої освіти з поняттям професійна деформація

Кількість годин: 2 год. (денна форма навчання), 2 год (заочна форма навчання)

Місце проведення навчальна аудиторія.

Навчальні питання:

1. Поняття професійної деформації.
2. Виявлення та усунення причин професійної деформації спів-робітників правоохоронних органів.

Література:

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.

6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.
7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
2. . Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..
3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.
4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

- 1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikov_slidchih_pidrozdiliv.html

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з порядком проведення занять та порядком розгляду навчальних питань

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Поняття професійної деформації.

Професійна деформація - це деструкції, які виникають в процесі виконання трудової діяльності і негативно впливають на її продуктивність. Вони породжують професійно небажані якості і змінюють професійне і особисте поведінку людини. ... Саме професійна діяльність накладає відбиток на особистісні характеристики людини.

Професійні деформації особистості розглядаються в широкому контексті змін якостей особистості (стереотипів сприйняття, ціннісних орієнтацій, характеру, способів спілкування і поведінки), які настають під впливом виконання професійної діяльності. Професійні деструкції характеризуються як специфічні зміни сформованої структури діяльності й особистості, що негативно позначаються на продуктивності праці та взаємодії з іншими учасниками цього процесу.

2. Виявлення та усунення причин професійної деформації співробітників правоохоронних органів.

Професійна деформація – це результат викривлення професійних і особистісних якостей правоохоронця під впливом негативних факторів діяльності та оточуючого середовища. Підтвердженням цьому є характерні ознаки її прояву на професійній свідомості, діловому спілкуванні та ефективності службової діяльності. Зокрема, про деформацію професійної свідомості свідчить наявність таких ознак: переважання корисливих цілей; замкнутість; холодність; цинізм; байдужість до людей і своєї професійної діяльності; свідоме нехтування нормами моралі; втрата почуття службового обов'язку й особистісної відповідальності.

Щодо ознак деформації професійних стосунків, то ними є: спрощення ділового спілкування (зниження культури і етики спілкування з громадянами, звернення на „ти”, вживання нецензурних висловів і слів-суржиків); перевищення повноважень у стосунках із громадянами; приниження честі і гідності; ненадання допомоги; невинуватене застосування фізичної сили, спеціальних засобів і зброї

Завдання 1.

Поясніть причини професійної деформації.

Завдання 2.

Прояви професійної деформації у правоохоронній системі.

Завдання 3.

Охарактеризуйте феномен професійної деформації за допомогою поняття «норма» і відповідного відхилення від неї:

- зміст відносин (якщо відхилення від моральної норми, то це аморальна поведінка, якщо від правової – злочин);
- ступінь стійкості (випадкові – стійкі);
- обсяг і широта поразки особистості (глобальні – часткові);
- ступінь вираженості (виразні – акцентуаційні)

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

В заключній частині підводяться підсумки заняття, доводяться до відома оцінки, отримані студентами та надається домашнє завдання.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в

Інтернеті

Основна

1. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Шепітько В.Ю., Коновалова В.О. Юридична психологія : підручник. Харків : Право, 2019. 295 с.
3. Юридична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с
4. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
5. Берестенко О.Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посібник. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 299 с. ел.ресурс.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. /

за заг. ред. О. М. Бандурки ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв, та ін.; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 242 с.

7. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

Допоміжна

1. В.Й. Бочелюк Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.

2. Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці: Наші книги, 2013. 415 с..

3. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія. Альбом схем з коментаріями : навчальний посібник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2008. 152 с.

4. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.

5. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.

Інтернет ресурси

1.URL:http://megalib.com.ua/book/124_Profesiino_psihologichna_pidgotovka_pracivnikov_slidchih_pidrozdiliv.html

